

Ünnepi tanulmányok a 75 éves
NÉMETH ZSOLT
tiszteletére

Navigare necesse est

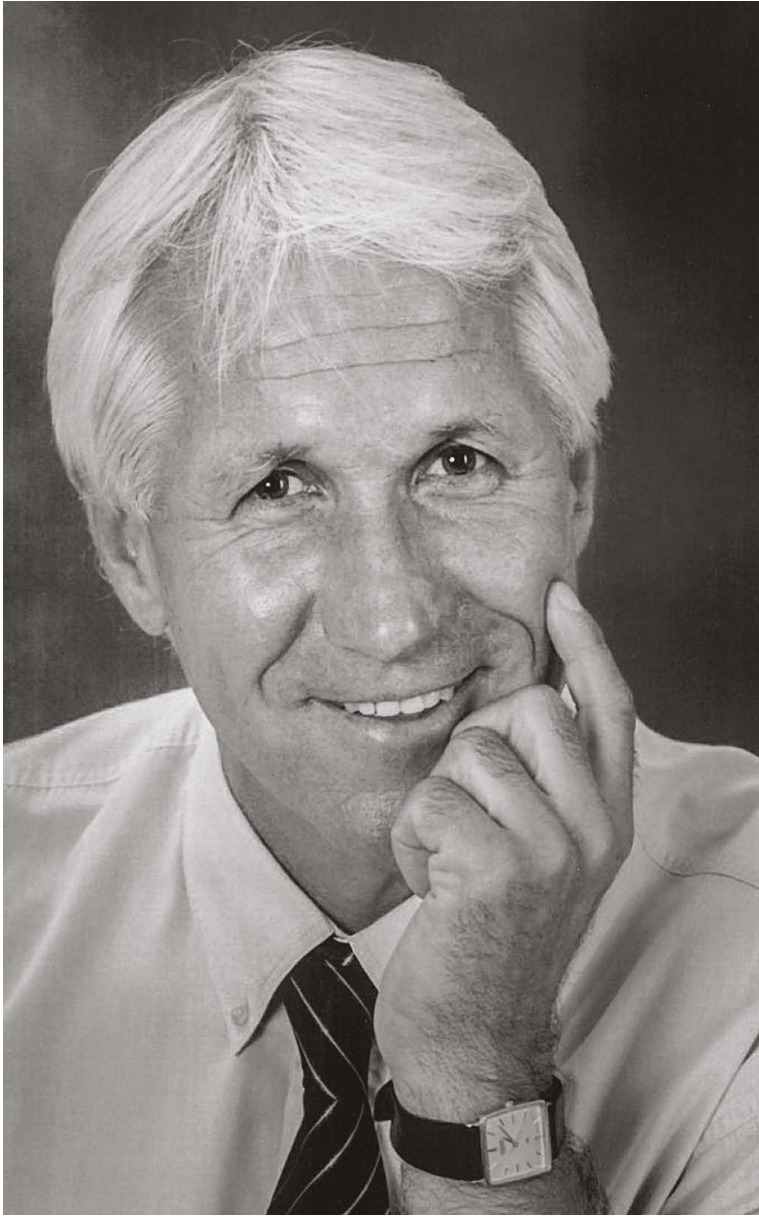

LUDOVIKA
EGYETEMI KIADÓ

Ünnepi tanulmányok a 75 éves
Németh Zsolt tiszteletére

Navigare necesse est

Ünnepi tanulmányok a 75 éves Németh Zsolt tiszteletére

Navigare necesse est

Szerkesztette
Barabás A. Tünde és Christián László

LUDOVIKA
EGYETEMI KIADÓ

Budapest, 2021

A kötet szerzői

Amberg Erzsébet	Koltay András
Androvicz Gábor	Korinek László
Balla Zoltán	Kovács Gábor (NKE)
Balogh Lídia	Kovács Gábor (SZE)
Barabás Andrea Tünde	Kőhalmi László
Berei Róbert	Lévay Miklós
Blaskó Béla	Madai Sándor
Boda József	Magasvári Adrienn
Budaházi Árpád	Major Róbert
Christián László	Mészáros Bence
Czenczer Orsolya	Nagy László Tibor
Domokos Andrea	Pallagi Anikó
Erdős Ákos	Pallo József
Fantoly Zsanett	Pap András
Farkas Ákos	Pápai-Tarr Ágnes
Fenyvesi Csaba	Polt Péter
Finszter Géza	Ruzsonyi Péter
Gál István László	Sallai János
Gönczöl Katalin	Sárkány István
Hautzinger Zoltán	Schubauer László
Herke Csongor	Sipos Ferenc
Hollán Miklós	Sivadó Máté
Horgos Lívia	Szabó Andrea
Irk Ferenc	Szendrei Ferenc
Karsai Krisztina	Vári Vince
Kiss Tibor	Windt Szandra

© A szerzők, 2021

Szerkesztés © Barabás A. Tünde, Christián László, 2021

© A kiadó, 2021

Minden jog védve.

Tartalom

Előszó | 9

Laudáció

Koltay András

A vitorlázó kriminológus –
Németh Zsolt rendőr ezredes köszöntése | 13

Tanulmányok

Amberg Erzsébet

Mennyi az annyi? – A fiatalokú bűnözés és bűnözéskontroll
alakulásának áttekintése | 17

Balla Zoltán

Kormányzástan – kormányzás –
Áttekintés megjegyzésekkel | 27

Balogh Lídia

„A jó rendőr tapintatos és gyengéd...” | 37

Barabás A. Tünde

A rendőrségi munka és a lakosság
bizonytalanságérzetének összefüggései | 43

Berei Róbert

Várnézőben a budavári „sheriffel” | 53

Blaskó Béla

Jogállamiság – értelmezési szilánkok | 61

Boda József

Az amerikai Szövetségi Nyomozó Hivatal
szerepe a bűnüldözésben | 71

Budaházi Árpád

Gondolatok az agyi alapú hazugságvizsgálatról | 81

Christián László

Szívvel-lélekkel a bűnmegelőzésért | 91

Czenczer Orsolya
 A büntetés-végrehajtás zöld esküje –
 Az európai zöld megállapodás (*Green Deal*)
 és a magyar büntetés-végrehajtás kapcsolódási pontjai | 101

Domokos Andrea
 Hallgatók a célkeresztben | 109

Erdős Ákos
 FOCUS-ban a rendőrség drogprevenációs tevékenysége | 119

Fantoly Zsanett
 Fejezetek Los Angeles rendészettörténetéből | 131

Farkas Ákos
 A kihallgatási jegyzőkönyvek
 és a tisztességes eljárás a nyomozás során | 139

Fenyvesi Csaba
 Kriminológiai morzsák a világból | 153

Finszter Géza
 A büntetőeljárás törvény új jogintézményei,
 a leplezett eszközök | 163

Gál István László
 A minősített adattal visszaélés
 néhány kriminológiai problémaköre | 179

Gönczöl Katalin
 A szolgáltatott igazság | 189

Hautzinger Zoltán
 A külföldiek és a migráció lehetséges
 megjelenése a kriminológiában | 199

Herke Csongor
 A kiberbűnözés és a teljesen
 önvezető járművek | 211

Hollán Miklós
 A közösség tagja elleni erőszak viszonya
 más bűncselekményekhez | 223

Horgos Livia
 Gondolatok a Janus-arcú
 magánindítványról és hiányáról | 237

Irk Ferenc
 Az európai értékek védelméről | 247

Karsai Krisztina

THC vagy CBD? Izgalmas jogi kérdések
a *French Bulldog*-ügy margójára | 255

Kiss Tibor

Miért népszerű a darknetes
kábitószerek-kereskedeleme? | 269

Korinek László

Az út nullától egyig | 277

Kovács Gábor

A vezetői hatékonyság
további növelésének lehetőségei | 287

Kovács Gábor

Az egységes Európai Forenzikus Tudományos Térség (EFSA–2020)
megvalósítása – illúzió vagy realitás? | 297

Köbalmi László

A biztonság bűvöletében | 309

Lévay Miklós

Az ENSZ bűnözéssel szembeni tevékenységéről
és az Európai Bűnmegelőzési Intézet (HEUNI)
munkájáról | 319

Madai Sándor

Elmélkedés egy bűncselekmény jogi tárgyáról:
a kiskorúval való kapcsolattartás akadályozása | 333

Major Róbert

Közlekedéskriminológiai gondolatok
(egy ítélet margójára) | 341

Mészáros Bence

A közeli ismétléses sértetté válás
(*near repeat victimization*)
és szerepe a prediktív rendészetben | 351

Nagy László Tibor

A fiatalkorúak által elkövetett rablásokról | 361

Pallagi Anikó

Kriminálpolitikai alapvetés | 371

Pallo József

Deus ex machina,
avagy az intézkedések mint a szabadságvesztés alternatívái | 383

Pap András László

Minden (roma) élet számít:
populizmus a koronavírus árnyékában | 391

Pápai-Tarr Ágnes – Sipos Ferenc

A közérdekű munka büntetékiszabási tapasztalatai
egy aktakutatás fényében | 401

Polt Péter

A 21. század kihívásainak hatása a büntetőeljárásra –
Kripto valuták, azaz az új vagyoni értékek
büntetőjogi kérdései | 419

Ruzsonyi Péter

A Covid-19-pandémia hatása a „börtönvilágra” | 429

Sallai János – Androvicz Gábor

Laky Imre, a magyar rendőri szakoktatás úttörője | 445

Sárkány István

Az iszlám és a terrorizmus kapcsolatának
néhány aspektusa | 457

Schubauer László

A pénzmossással kapcsolatos
nemzetközi egységesítési törekvések
és a pénzmosság tényállásának 2020. évi átalakítása | 467

Sivadó Máté

Mire tanít bennünket (leginkább)
Németh Zsolt etikája kábítószer-területen –
avagy továbbra sem engedünk a 77-ből! | 479

Szabó Andrea – Magasvári Adrienn

A pénzügyőrtisztképzés a bolognai folyamat
és az uniós csatlakozás tükrében | 487

Szendrei Ferenc

Terrorizmusfinanszírozás,
azaz a terrorizmus bevételei | 499

Vári Vince

Az eljárási (procedurális) igazság jelentősége
a rendőri munkában | 509

Windt Szandra

Emberkereskedelem és a (közösségi) rendőrség | 519

Kovács Gábor¹

Az egységes Európai Forenzikus Tudományos Térség (EFSA–2020) megvalósítása – illúzió vagy realitás?

Bevezetés

A határon átnyúló bűncselekmények számának jelentős emelkedésével,² a növekvő terrorveszély árnyékában³ egyre nagyobb az uniós intézmények igénye a másik tagországban beszerzett bizonyítási eszközök, adatok cseréje,⁴ illetve azok kölcsönös felhasználhatósága iránt. A szervezett bűnözés kontinenseken is átnyúló kiterjedése a nemzetállamokat új együttműködési formák bevezetésére és elmélyítésére készíti. Ez a felismerés egyáltalán nem új keletű, hiszen a hazai kriminalisztika kiváló művelője, Kertész Imre közel 20 évvel ezelőtt írt soraiiban vázolta ezt a jövőképet:

„Az Európai Unióban egyre gyakrabban fognak előfordulni olyan büntető- és polgári eljárások, amelyek több országra kiterjedő ügyekben folynak, az érdekelték között különböző állampolgárságú személyek is találhatóak – ez egyre inkább szükségessé teszi a szakértői vizsgálatok szabványosítását. A véleményeknek »csereszabatosaknak« kell lenniük, elsősorban az alkalmazott vizsgálati és ellenőrzési módszerek megbízhatósága alapján.»⁵

Kertész Imre már ekkor rögzítette, hogy a büntető eljárásjogi bizonyítás uniós harmonizációja először a szakértői bizonyítás területén jelent majd kihívást, illetve ezen a területen válik egyre sürgetőbbé az egységes módszertan kimunkálása

¹ Tanszékvezető egyetemi tanár, Széchenyi István Egyetem Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Kar Bűnügyi Tudományok Tanszék. Kapcsolat: gkovacs@sze.hu.

² Gábor Kovács – Péter Nyitrai: The fight against financing terrorism. New challenges and developments in Hungarian Law. *Acta Juridica Hungarica*, 55. (2014), 3. 236.

³ Hautzinger Zoltán: A terrorizmus elleni küzdelem idegenjogi eszközei. In Gaál Gyula – Hautzinger Zoltán (szerk.): *Modernkori veszélyek rendészeti aspektusai. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények 16.* Pécs, Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoportja, 2015. 203.

⁴ Gábor Kovács – Klára Nagy: The Treaty of Prüm in the past and in the present. The regulation of biometric data exchanges in the EU. In Éva Keller (szerk.): *AAP 2015 programme and abstract book: 24th International Meeting on Forensic Medicine Alpe–Adria–Pannonia, Budapest, 2015. 07. 01 – 07. 03.* Budapest, Expert Quality, 2015a. 56.

⁵ Kertész Imre: Igazságügyi szakértők az európai jogközelítés útján. *Magyar Jog*, 49. (2002), 1. 21.

és a közös garanciális szabályok megalkotása, holott még az Európai Unió sem szembesült a jelenlegi problémákkal, és hazánk is messze állt a csatlakozástól. Tehát, amennyiben megoldást keresünk a problémára, azt az eljárásjogon belül elsősorban szakértői bizonyítás körében találhatjuk meg.

A fenti alapvetés szerint alkotta meg az Európai Unió Tanácsa (Tanács) 2011-ben az „Európai Forenzikus Tudomány 2020” elképzelést (*European Forensic Science Area – EFSA–2020*),⁶ amellyel egy speciális és egységes európai forenzikus tudományos térséget kíván létrehozni. A koncepció szerint 2020-ig el kellett volna érni, hogy az EU tagállamaiban a forenzikus adatok gyűjtésével, feldolgozásával, felhasználásával kapcsolatos eljárások egyenértékű minimumszabványok alapján történjenek. Jelen írás azt vizsgálja, hogy mindebből mi valósult meg, és mi valósítható meg a jövőben.

Európai uniós egységesítési törekvések a büntető anyagi és eljárásjogban

Általánosságban elmondható, hogy a bűnügyi együttműködés az állam szuverenitása következtében csak korlátozott lehet; a kooperáció, a koordináció és az egységesítés szintje természetesen alatta marad a belső jogban tapasztalhatónak. Az Európai Unió ezeket a kereteket tágítja, és tereli részben vagy akár teljesen új útra a bűnözés elleni közös fellépést.⁷ Bizonyosra vehető, hogy Európában a nemzeti keretek közé szorított büntető igazságszolgáltatás ideje lassan lejár, és új korszak kezdődik – a büntetőjogi rendszerek egymásmellettsége és átjárhatósága megváltozott.⁸ A büntetőjog európaizálódásának tényét mutatja, hogy az uniós országok – és az oda csatlakozni szándékozók – büntető jogalkotása, kriminálpolitikája, bűnüldözési gyakorlata nem kizárólagosan a nemzeti szempontok alapján, hanem az európai standardokra figyelemmel fejlődik.⁹ Az új kihívások, mint az idegenforgalommal és a migrációval¹⁰ összefüggő kriminalitás, csak erősítik az egységesítés amúgy is régóta napirenden lévő koncepcióját, és sürgetik a megoldások keresését, kimunkálását.¹¹

⁶ Lásd: www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/jha/126875.pdf.

⁷ Polt Péter: *Az Eurojust és az európai ügyész. Tendenciák, kérdések, alternatívák és lehetőségek.* Habilitációs tézisek. Budapest, PPKE JÁK, 2016. 3.

⁸ Karsai Krisztina: *Az európai büntetőjog alapkérdései.* Budapest, KJK–KERSZÖV, 2004. 239.

⁹ Hans-Jörg Albrecht: A büntetőjog európaizálása és a belső biztonság Európában. *Belügyi Szemle*, 48. (2000), 3. 17.

¹⁰ Vö. Gaál Gyula – Hautzinger Zoltán (szerk.): *Tanulmányok a „Biztonsági kockázatok – rendészeti válaszok” című tudományos konferenciáról. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XV.* Pécs, Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoport, 2014.

¹¹ Vö. Kőhalmi László: Európai biztonság vagy az egységes európai büntetőjog víziója. In Hautzinger Zoltán (szerk.): *Tanulmányok a „Magyar Határrelenörzés – Európai Biztonság” című tudományos konferenciáról. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények III.* Pécs, Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoportja, 2004. 83–95.

Az anyagi büntetőjog európaizálása¹² mellett talán még hangsúlyosabb a büntető eljárásjog – azon belül kifejezetten a bizonyítás területének – lehetőség szerint minél nagyobb mértékű harmonizálása, például a bizonyítási eszközök szabad konvertálhatósága.¹³ Az egyre átjárhatóbb büntetőeljárású rendszerek ellenére még ma is nagyon gyakori jelenség, hogy egy uniós tagállamban lefolytatott büntetőeljárásban azért nem használható fel egy másik tagállam nyomozó hatósága által beszerzett bizonyítási eszköz, mert annak beszerzésére vonatkozó szabályok nem ismertek, vagy ha ismertek, akkor éppen nem azonosak annak az állammal az eljárásjogi szabályaival, amelyben fel kívánnák használni azokat. Előfordul az is, hogy nem ellenőrizhetők az adott bizonyítási eszközök megszerzésének, összegyűjtésének körülményei, így nem dönthető el, hogy azok egyáltalán megfeleltek-e az azt felhasználni hivatott tagállam által elfogadott, kötelezően alkalmazandó standardoknak.

A bizonyítási eljárás egy formalizált eljárás, amelynek szereplői minden lépésükkel a jog, az állam és a társadalom érdekeit szem előtt tartva funkcionálnak. Tehát, mindezekből következően a bizonyítási eszközök megszerzésére és bizonyítékok értékelésére vonatkozó szabályanyag kiemelt jelentőségű, lényegében az igazságszolgáltatási funkció alkotmányos sine qua nonja. A modern kriminalisztikai eszközök bizonyítékként való felhasználásának pedig egyre növekvő jelentősége van a büntetőeljárásban.¹⁴

Kezdeti lépésként az Európai Közösség Tanácsa 2000. május 29-én rendeletet fogadott el a bírósági és bírósági eljáráson kívüli iratok átadásáról, az adatok cseréjéről,¹⁵ és célul tűzték ki az Európai Igazságügyi Hálózat létrehozását is.¹⁶ Ezzel bizonyos adatcsere megindulhatott, és a részes országok igazságszolgáltatása ezáltal közvetlenül megismerhette a másik ország bizonyítási eszközeit, illetve a bizonyítási eljárások szabályait. Valójában éppen ez hívta fel a figyelmet a szakértői módszertan és a szakértői bizonyítás különbségeire, ezáltal az eljárási garanciák eltérő súlypontjaira. A Kertész Imre által megfogalmazott „csereszabotosság” elérése, azaz a szakvélemények, illetve

¹² Gábor Kovács: New instruments in the general part of the New Criminal Code. In Péter Smuk (szerk.): *The transformation of the Hungarian legal system 2010–2013*. Budapest, CompLex – Wolters Kluwer, 2013b. 389.

¹³ Ursula Nelles: Europäisierung des Strafverfahrens – Strafprozessrecht für Europa? *Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft (ZStW)*, 109. (1997), 4. 730.

¹⁴ Kovács Gábor: Igazságügyi szakértők ártértékelődő szerepe a büntetőeljárásban. In Bihari Mihály – Patyi András (szerk.): *Ünnepi kötet Szalay Gyula tiszteletére, 65. születésnapjára*. Győr, Universitas-Győr, 2010. 310.

¹⁵ A Tanács 1348/2000/EK rendelete (2000. május 29.) a tagállamokban a polgári és kereskedelmi ügyekben a bírósági és bíróságon kívüli iratok kézbesítéséről.

¹⁶ 98/428/JHA: Joint Action of 29 June 1998 adopted by the Council on the basis of Article K.3 of the Treaty on European Union, on the creation of a European Judicial Network.

a szakértői bizonyítás eredményeinek kölcsönös elismerése azonban további lépéseket követel.

Az államok közötti akadálytalan információcsere, a bizonyítékok kölcsönös elismerése és a másik tagállam által lebonyolított szakértői vizsgálatok, bizonyítási eljárások iránti kölcsönös bizalom erősítése érdekében az Unió korábban is több lépést tett. A Tamperei Program deklarálta, hogy az Európai Unióban a büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés alapja a *kölcsönös elismerés*. A kölcsönös elismerés elvének első konkrét megvalósulása az európai elfogatóparancs volt, amelynek célja a tagállamok közötti kiadatás eltörlése és annak az igazságügyi hatóságok közötti átadás rendszerével való felváltása.¹⁷

A terrorizmus növekvő veszélye és a határon átnyúló bűnözés növekedése indokolta DNS-profilok, az ujjnyomatadatok, és a gépjármű-nyilvántartási adatok kölcsönös átadásáról szóló, 2008. június 23-i 2008/615/IB, illetve 2008/616/IB prűmi határozatok megalkotását.¹⁸ Témánk szempontjából kiemelt jelentőségű, hogy a Prűmi Határozat rögzíti elsőként, hogy csak akkor lehet eredményes az adatcserén alapuló együttműködés, ha az adatok egységesek, azonos szempontok szerint rendszerezettek. Ez pedig csak szabványokkal, szabványosított eljárásokkal érhető el.

A forenzikus adatok tagállamok közötti feldolgozására, felhasználására és átadására vonatkozó előírások egyenértékűségének kialakításában az Európai Szabványügyi Bizottság (*Comité Européen de Normalisation* – CEN), valamint az Igazságügyi Szakértői Intézetek Európai Hálózata (*European Network of Forensic Science Institutes* – ENFSI)¹⁹ kapott kiemelkedő szerepet. Előbbi a CEN/TC 419 Projekt Értekezlet keretében²⁰ a forenzikus eljárások egységesítésével, azaz egységes szabályok kidolgozásával, a bűncselekmény helyszínén folytatott helyszínezemle-tevékenységgel, továbbá a bűnjelkezeléssel, azok dokumentációjával foglalkozik. Utóbbi pedig a minőségi minimumkövetelmények kidolgozását, a nemzetközi együttműködés elősegítését és a forenzikus közösség jelentős rendszerszintű igényeinek azonosítását célozta meg.

¹⁷ Az Európai Unió Tanácsa által elfogadott, az európai elfogatóparancsról és a tagállamok közötti átadási eljárásról szóló 2002/584/IB. kerethatározat (Kerethatározat) (6) és (10) preambulum-bekezdései.

¹⁸ Gábor Kovács – Klára Nagy: Data exchange between criminal records in the EU. In Secretariat of the EAFS 2015 Conference (ed.): *7th European Academy of Forensic Science Conference*. Abstract Book, European Academy of Forensic Science, 2015b. 756.

¹⁹ Lásd: <http://enfsi.eu/documents/reports-and-plans>.

²⁰ Lásd: https://standards.cen.eu/dyn/www/?p=204:7:0:::FSP_ORG_ID:956162&cs=12B-1BE75D1F5D53FABCE6B0479DD6A8BB.

Az „Európai Forenzikus Tudomány 2020” koncepció

A fenti előzményeket követően a Tanács 2011-ben megalkotta az „Európai Forenzikus Tudomány 2020” elképzelésről, és azon belül egy Európai Forenzikus Tudományos Társég létrehozásáról és a forenzikus tudomány európai infrastruktúrájának fejlesztéséről szóló következtetéseit.²¹ Az EU Tanácsa ezzel egyértelműen kinyilvánította, hogy 2020-ig egy speciális európai forenzikus tudományos társéget kíván létrehozni. A koncepció szerint a forenzikus adatok gyűjtésével, feldolgozásával, felhasználásával kapcsolatos eljárások egyenértékű minimumszabványok alapján zajlanak majd, amelyek elősegítik és eredményesebbé teszi a köztük és a büntető igazságszolgáltatási rendszer többi szereplője közötti együttműködést.²²

E dokumentum hangsúlyozza, hogy a forenzikus tudomány jelentős mértékben hozzájárulhat a bűnüldözés hatékonyabbá és eredményesebbé tételéhez, a bűnmegelőzéshez és a bűnözés elleni küzdelemhez. Elősegítheti a tagállamok bűnüldöző hatóságai közötti szorosabb együttműködést úgy, hogy egyúttal tiszteletben tartja az emberi jogokat, az alapvető szabadságokat és a jogállamiság alapelveit. Emlékeztet a dokumentum arra is, hogy a forenzikus eljárások útján nyert adatok cseréje (például biometrikus adatok) kiemelt szerepet játszik a bűnüldözésben és a bűncselekmények megelőzésében. Hangsúlyozza, hogy a tagállamoknak támogatniuk kell a bűnüldözés szempontjából releváns információk szabad áramlását, illetve ki kell bővíteniük és meg kell erősíteniük azt. A dokumentum és így a koncepció legfontosabb célkitűzése, hogy a forenzikus adatok gyűjtésére, feldolgozására, felhasználására és átadására vonatkozó tagállami előírások, a szakértői vizsgálati eredmények, forenzikus adatok elismerése terén erősítsék a bizalmat. Ennek módja az, hogy az előírásokat átláthatóvá teszik, és így megállapítható, hogy melyek azok a közös minimumfeltételek, amelyek mellett a forenzikus adatok elfogadhatók. Természetesen a nyomozó hatóságoknak és az igazságszolgáltatásnak megfelelő biztosítékot kell kimunkálni, hogy az általuk használt adatok megfelelnek a minőségi előírásoknak és az egyenértékűségi kritériumoknak.

Az EFSA–2020 koncepció további prioritásokat is megjelöl: a) a forenzikus tudományos együttműködés támogatása a tagállamok között; b) a tagállamokban végzett forenzikus tudományos tevékenység minőségének fenntartása és javítása; c) célja, hogy segítséget nyújtson a tagállamok számára olyan megoldások kidol-

²¹ Lásd: www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/jha/126875.pdf.

²² Kovács Gábor: Gondolatok az Európai Forenzikus Tudomány 2020 elképzeléséről. In Patyi András – Lapsánszky András (szerk.): *Rendszerváltás, demokrácia és államreform az elmúlt 25 évben. Ünnepi kötet Verebélyi Imre 70. születésnapja tiszteletére*. Budapest, Wolters Kluwer, 2014. 340.

gozásához, amelyek ösztönzik a saját büntető igazságszolgáltatási rendszereik és az igazságügyi szakértők közötti szorosabb együttműködést.

A koncepció a tagállamok és a szabványügyi bizottság számára tételesen felsorolja azokat a feladatokat is, amelyeket az ENFSI-vel és az Europollal együttműködve kell megvalósítani:

- a forenzikus tudománnyal foglalkozó intézetek és laboratóriumok akkreditációja;
- az igazságügyi szakértők képzettségére vonatkozó minimumkövetelmények betartása;
- közös kézikönyvek, útmutatók kidolgozása a „helyes gyakorlatról”, és azok beépítése a forenzikus laboratóriumok mindennapi munkájába;
- szaktudás felmérése és a nemzetközi együttműködést fejlesztő kompetenciák erősítése;
- minőségi minimumkövetelmények alkalmazása a bűncselekmények helyszínén végzett tevékenység, valamint a bizonyítékoknak a bűncselekmény helyszínétől a tárgyalóteremig tartó kezelése kapcsán;²³
- a bűnüldözés keretében végzett forenzikus tevékenységek egyenértékűségének elismerése, hogy a technikai és minőségbeli különbségek okán semmisnek nyilvánított bizonyítékok miatt ugyanazt a feladatot ne kelljen többször is elvégezni, illetve hogy jelentősen csökkenjen a határokon átnyúló komponenssel rendelkező bűncselekmények feldolgozási ideje;
- az optimális közös módszerek megkeresése a forenzikus adatbázisok létrehozásával, frissítésével és használatával kapcsolatban;
- a forenzikus tudomány legújabb eredményeinek felhasználása a terrorizmus, a szervezett bűnözés elleni küzdelemben;
- forenzikus ismeretterjesztés, különösen a bűnüldözési és igazságszolgáltatási személyzet megfelelő oktatása és képzése;
- kutatási és fejlesztési projektek a forenzikus infrastruktúra továbbfejlesztésének elősegítésére.

Nem vitatható, hogy a felsorolt célok és feladatok rendkívül fontosak, előremutatók. Így azt várnánk, hogy az EU tagállamaiban 2011 után nyomban megindult a koncepció megvalósításával kapcsolatos stratégiai tervezés, elemzés. Sajnos úgy tűnik, ez nem így történt, vagy, ha a munka kezdeti lépéseinek tervezése megkezdődött, annak hivatkozható, írásos nyomát jelen sorok szerzője nem találta. Néhány tudományos közleményen kívül a 2011–2019 között eltelt

²³ Kovács Gábor: A helyszíni szemle normatív szabályozásának igénye és lehetőségei a büntető-eljárásban. In Szoboszlai-Kiss Katalin – Deli Gergely (szerk.): *Tanulmányok a 70 éves Bihari Mihály tiszteletére*. Győr, Universitas-Győr, 2013a, 292.

nyolc évben nem található irodalmilag hivatkozható dokumentum arra nézve, hogy a 2011-ben életre hívott EFSA–2020 koncepció egyébként jól átgon-dolt – és bőséges – feladatsorát elkezdték volna feldolgozni.²⁴ A folyamatokat a migrációra és a terrorfenyegetettségre megoldást kereső, belső biztonságról szóló 2015. július 16-i tanácsi következtetések az egyes elemek megvalósítását valamelyest gyorsították. Ennek köszönhetően megindult az ENFSI keretében a munkacsoportok szervezése. Azaz a tervezés a Tanács 2011-es következtetése után négy év késéssel kezdődött csak meg, ennek megfelelően a várt eredményt 2020-ra nem hozta meg.

Az Európai Unió Tanácsának cselekvési terve az európai igazságügyi szakértői együttműködési térség létrehozására irányuló lépésekről

A megújított belső biztonsági stratégiájáról szóló 2015. június 16-i tanácsi következtetések és az európai biztonsági stratégia²⁵ megállapítása szerint az igazságügyi szakértők munkája döntő fontosságú a büntetőeljárás lefolytatása szempontjából. A dokumentum a szakértői bizonyítási eszközök dinamikus felértékelődésére hívta fel a figyelmet, és kiemelte, hogy a szakértői vizsgálati eredményeknek attól függetlenül hitelt érdemlőnek kell lenni, hogy a vizsgálat mely országban történt.

Az EU tagállamainak 2016. január 26-án Amszterdamban tartott informális miniszteri ülésén²⁶ kiterjesztették az igazságügyi szakértői vizsgálati eredmények és a szakértői nyilvántartásokban szereplő adatok cseréjét. (Kiemelten a lőfegyverek és lőszeres, a robbanóanyagok, valamint a kábítószeres vonatkozásában.) Majd, 2016. június 13-án, a Tanács jóváhagyta az európai igazságügyi szakértői együttműködési térség létrehozására irányuló cselekvési tervét.²⁷ A dokumentum hat pontban foglalja össze az egységes európai forenzikus térség létrehozására vonatkozó bizottsági és a tagállami feladatokat:²⁸

1. „Bevált gyakorlatokat” tartalmazó kézikönyvek elkészítése az egyes igazságügyi szakértői szakterületekre vonatkozóan.

²⁴ Nogel Mónika: A hazai szakértői minőségbiztosítás rendszerének vázlata és annak jelentősége a büntetőeljárásban. *Magyar Jog*, 65. (2018), 3. 162–168.

²⁵ Lásd: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9798-2015-INIT/hu/pdf>.

²⁶ Lásd: <http://www.consilium.europa.eu/en/meetings/jha/2016/01/25-26>.

²⁷ Mónika Nogel: Activity of forensic experts and quality assurance – Hungarian overview. In Secretariat of the EAFS 2015 Conference (szerk.): *7th European Academy of Forensic Science Conference*. Abstract Book, European Academy of Forensic Science, 2015a. 642.

²⁸ A szerző kiemeli, hogy a szóhasználatban a dokumentumok hivatalos fordításának szövegét követi. A hivatalosan közzétett fordítás sok esetben nem feleltethető meg a hazai szaknyelvi fordulatokkal.

2. A nyilvántartásokban szereplő szakértői vizsgálati adatok cseréjének ösztönzése, például a fegyverek és lőszer, a robbanóanyagok, valamint a kábítószerterületén.
3. Jártassági vizsgák és kollaboratív gyakorlatok szervezése az igazságügyi szakértői szakterületeken.
4. Az igazságügyi szakértői szakma ismertségének növelése, és képzések e területen a bűnüldözési és igazságügyi szakértői közösségek körében.
5. Az igazságügyi szakértői szervezetek, illetve az igazságügyi szakértők szakmai ismeretei önkéntes alapon történő akkreditációjának előmozdítása.
6. A szakértői vizsgálati adatok prűmi határozat alapján történő cseréjének ösztönzése, és minőségük javítása.

Az EFSA–2020 térség kialakítása felé mutató hazai lépések

A közös európai rendszer létét természetesen a nemzeti szinten megvalósított lépések határozhatnák meg. Hazánkban e téren az utóbbi években előremutató eredményekkel büszkélkedhetünk.²⁹ A 282/2007. (X. 26.) Korm. rendelet kizárólag állami szerveket hatalmaz fel szakvélemény adására bizonyos, különösen érzékeny szakterületeken (például DNS, toxikológia, daktiloszkópia, lőfegyverrel elkövetett bűncselekmény esetén az ismeretlen lőfegyverek, töltényhüvelyek és lövedékek azonosítási vizsgálata, kábítószer szubsztancia alapú vizsgálata stb.) – így az állami kontroll erősödése figyelhető meg.³⁰ A 2009/905/IB kerethatározatnak megfelelően a Nemzeti Szakértői és Kutató Központ (NSZKK) a bűnügyi célú DNS-vizsgálatok³¹ és daktiloszkópia területén akkreditált laboratóriummal rendelkezik.³² A 12/2016. (V. 4.) BM rendelet a DNS-profil meghatározásának módszertani követelményei között előírja, hogy az Intézet laboratóriumi

²⁹ Vö. Mónika Nogel: Akreditácia poskytovateľov forenzných služieb vykonávajúcich laboratórne cinnosti v oblasti molekulárnej genetiky v štátoch Vyšehradskej skupiny, a jej význam vo vytvorení Európskeho priestoru pre forenznú vedu. In Ústav soudního lékařství Praha (szerk.): *4th Czech-Slovak Congress of Forensic Medicine*. Abstract Book, 2015b. 49; Nogel Mónika: A szakértői minőségbiztosítási rendszer kialakításának előkérdései és alapfogalmai. *Jog – Állam – Politika*, 9. (2017), 1. 115–133.

³⁰ Zsolt Pádár – Mónika Nogel – Gábor Kovács: Accreditation of forensic laboratories as a part of the „European Forensic Science 2020” concept in V4 countries. In *26th Congress of the International Society for Forensic Genetics*. Abstract Book, Krakow, International Society for Forensic Genetics, 2015. 342.

³¹ Gábor Kovács – Mónika Nogel: Accreditation of forensic DNA testing laboratories in countries of the Visegrad Group. In Secretariat of the EAFS 2015 Conference (szerk.): *7th European Academy of Forensic Science Conference*. Abstract Book, European Academy of Forensic Science, 2015. 643.

³² Nogel (2015b): i. m. 49.

tevékenységet akkor végezhet, ha e tevékenységét nemzeti akkreditáló testület az MSZ ISO/IEC 17025:2005 szabványnak megfelelően akkreditálta. Ez a 2009/905/IB tanácsi kerethatározat 4. cikkének való megfelelést szolgálja.

Összegzés

Összefoglalva megállapítható, hogy a szakértői vizsgálati eredmények és vélemények, azaz a bizonyítékok kölcsönös elismerésének kulcsa az, hogy a tagállamokban egységes szakmai garanciális követelményeket, standardokat alkalmazzanak. Az Európai Unió Tanácsa azért alkotta meg az EFSA–2020 koncepciót, hogy a tagállamok olyan európai (vagy akár nemzetközi) standardokat dolgozzanak ki, fogadjanak el, amelyek az egyes államok gyakorlatába beépülve biztosíthatják a szakértői vizsgálatok egyenértékűségét. Azonban – bármennyire is előremutató a koncepció – a jelek szerint ennek kialakítására csak a távolabbi jövőben nyílik lehetőség.³³ A késedelemért maguk a tagállamok felelősek.³⁴ Valójában pedig nem a véghatáridő fontos, hanem a célok valós elérése. A harmonizáció először a szakértői vizsgálatok technikai kivitelezésére, instrumentumaira, vagy a szemle során biztosított tárgyi bizonyítási eszközök vizsgálatára vonatkozó szakmai szabályok szintjén valósítható meg.³⁵ Fentieket figyelembe kell venni a hazai jogalkotás során is, ebben az esetben már egy lépést megteszünk a célok elérése érdekében.

³³ Ekrem Malkoc – Wim Neutenboom: The current status of forensic science laboratory accreditation in Europe. *Forensic Science International*, 167. (2007), 2–3. 126.

³⁴ Mónika Nogel et al.: A work in progress – accreditation of forensic DNA laboratories as a part of the „European Forensic Science Area 2020 (EFSA 2020)” concept. *Forensic Science International Genetics Supplement Series*, 7. (2019), 1. 836–837; Nogel Mónika: *A szakértői bizonyítás aktuális kérdései*. Budapest, HVG-ORAC, 2020. 80.

³⁵ Vö. Claude Roux – Frank Crispino – Olivier Ribaux: From forensics to forensic science. *Current Issues in Criminal Justice*, 24. (2012), 1. 7–24.

Irodalomjegyzék

- Albrecht, Hans-Jörg: A büntetőjog európaizálása és a belső biztonság Európában. *Belügyi Szemle*, 48. (2000), 3. 17–41.
- Gaál Gyula – Hautzinger Zoltán (szerk.): *Tanulmányok a „Biztonsági kockázatok – rendészeti válaszok” című tudományos konferenciáról. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XV.* Pécs, Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoport, 2014.
- Hautzinger Zoltán: A terrorizmus elleni küzdelem idegenjogi eszközei. In Gaál Gyula – Hautzinger Zoltán (szerk.): *Modernkori veszélyek rendészeti aspektusai. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények 16.* Pécs, Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoportja, 2015. 203–212.
- Karsai Krisztina: *Az európai büntetőjog alapkérdései.* Budapest, KJK–KERSZÖV, 2004.
- Kertész Imre: Igazságügyi szakértők az európai jogközelítés útján. *Magyar Jog*, 49. (2002), 1. 12–21.
- Kovács Gábor: Igazságügyi szakértők átértékelődő szerepe a büntetőeljárásban. In Bihari Mihály – Patyi András (szerk.): *Ünnepi kötet Szalay Gyula tiszteletére, 65. születésnapjára.* Győr, Universitas-Győr, 2010. 310–319.
- Kovács Gábor: A helyszíni szemle normatív szabályozásának igénye és lehetőségei a büntetőeljárásban. In Szoboszlai-Kiss Katalin – Deli Gergely (szerk.): *Tanulmányok a 70 éves Bihari Mihály tiszteletére.* Győr, Universitas-Győr, 2013a, 292–299.
- Kovács, Gábor: New instruments in the general part of the New Criminal Code. In Péter Smuk (szerk.): *The transformation of the Hungarian legal system 2010–2013.* Budapest, CompLex – Wolters Kluwer, 2013b. 389–419.
- Kovács Gábor: Gondolatok az Európai Forenzikus Tudomány 2020 elképzeléséről. In Patyi András – Lapsánszky András (szerk.): *Rendszerváltás, demokrácia és államreform az elmúlt 25 évben. Ünnepi kötet Verebélyi Imre 70. születésnapja tiszteletére.* Budapest, Wolters Kluwer, 2014. 335–345.
- Kovács, Gábor – Klára Nagy: The Treaty of Prüm in the past and in the present. The regulation of biometric data exchanges in the EU. In Éva Keller (ed.): *AAP 2015 programme and abstract book: 24th International Meeting on Forensic Medicine Alpe–Adria–Pannonia, Budapest, 2015. 07. 01 – 07. 03.* Budapest, Expert Quality, 2015a. 37–38.
- Kovács, Gábor – Klára Nagy: Data exchange between criminal records in the EU. In Secretariat of the EAFS 2015 Conference (szerk.): *7th European Academy of Forensic Science Conference.* Abstract Book, European Academy of Forensic Science, 2015b. 756.
- Kovács, Gábor – Mónika Nogel: Accreditation of forensic DNA testing laboratories in countries of the Visegrad Group. In Secretariat of the EAFS 2015 Conference (szerk.): *7th European Academy of Forensic Science Conference.* Abstract Book, European Academy of Forensic Science, 2015. 643.
- Kovács, Gábor – Péter Nyitrai: The fight against financing terrorism. New challenges and developments in Hungarian Law. *Acta Juridica Hungarica*, 55. (2014), 3. 236–260. Online: <https://doi.org/10.1556/AJur.55.2014.3.2>
- Kóhalmi László: Európai biztonság vagy az egységes európai büntetőjog víziója. In Hautzinger Zoltán (szerk.): *Tanulmányok a „Magyar Határellenőrzés – Európai Biztonság” című tudományos konferenciáról. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények III.* Pécs, Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoportja, 2004. 83–95.
- Malkoc, Ekrem – Wim Neutenboom: The current status of forensic science laboratory accreditation in Europe. *Forensic Science International*, 167. (2007), 2–3. 121–126. Online: <https://doi.org/10.1016/j.forsciint.2006.06.064>
- Nelles, Ursula: Europäisierung des Strafverfahrens – Strafprozessrecht für Europa? *Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft (ZStW)*, 109. (1997), 4. 727–755. Online: <https://doi.org/10.1515/zstw.1997.109.4.727>

- Nogel, Mónika: Activity of forensic experts and quality assurance – Hungarian overview. In Secretariat of the EAFS 2015 Conference (szerk.): *7th European Academy of Forensic Science Conference*. Abstract Book, European Academy of Forensic Science, 2015a. 642.
- Nogel, Mónika: Akreditácia poskytovateľov forenzných služieb vykonávajúcich laboratórne cinnosti v oblasti molekulárnej genetiky v štátoch Vyšehradskej skupiny, a jej význam vo vytvorení Európskeho priestoru pre forenznú vedu. In Ústav soudního lékařství Praha (szerk.): *4th Czech-Slovak Congress of Forensic Medicine*. Abstract Book, 2015b. 49.
- Nogel Mónika: A szakértői minőségbiztosítási rendszer kialakításának előkérdései és alapfogalmi. *Jog – Állam – Politika*, 9. (2017), 1. 115–133.
- Nogel Mónika: A hazai szakértői minőségbiztosítás rendszerének vázlata és annak jelentősége a büntetőeljárásban. *Magyar Jog*, 65. (2018), 3. 162–168.
- Nogel Mónika: *A szakértői bizonyítás aktuális kérdései*. Budapest, HVG-ORAC, 2020.
- Nogel, Mónika – András Czebe – Gábor Kovács – Zsolt Pádár: A work in progress – accreditation of forensic DNA laboratories as a part of the „European Forensic Science Area 2020 (EFSA 2020)” concept. *Forensic Science International Genetics Supplement Series*, 7. (2019), 1. 836–837. Online: <https://doi.org/10.1016/j.fsigss.2019.10.195>
- Pádár, Zsolt – Mónika Nogel – Gábor Kovács: Accreditation of forensic laboratories as a part of the „European Forensic Science 2020” concept in V4 countries. In *26th Congress of the International Society for Forensic Genetics*. Abstract Book, Krakow, International Society for Forensic Genetics, 2015. 342. Online: <https://doi.org/10.1016/j.fsigss.2015.09.163>
- Polt Péter: *Az Eurojust és az európai ügyész. Tendenciák, kérdések, alternatívák és lehetőségek*. Habilitációs tézisek. Budapest, PPKE JÁK, 2016.
- Roux, Claude – Frank Crispino – Olivier Ribaux: From forensics to forensic science. *Current Issues in Criminal Justice*, 24. (2012), 1. 7–24. Online: <https://doi.org/10.1080/10345329.2012.12035941>

Kiadja a Nemzeti Közszerkálati Egyetem
Ludovika Egyetemi Kiadó.
A kiadásért felel: Koltay András, rektor
Szerkhely: 1083 Budapest, Ludovika tér 2.
Kapcsolat: kiadvanyok@uni-nke.hu

Felelős szerkesztő: Kilián Zsolt
Olvasószerkesztők: Bujdosó Hajnalka, György László,
Resofszki Ágnes, Szabó Ilse, Szarvas Melinda
Tördelőszerkesztő: Kilián Zsolt
Korrektorok: Bujdosó Hajnalka, György László,
Kalcics Ildikó, Resofszki Ágnes, Szarvas Melinda
Nyomdai kivitelezés: Pátria Nyomda Zrt.
Felelős vezető: Orgován Katalin vezérigazgató

ISBN 978-963-531-507-9 (nyomtatott)
ISBN 978-963-531-509-3 (ePDF)
ISBN 978-963-531-508-6 (ePub)

